

ความคิดเห็นต่อการรณรงค์ CSR ของไทย

การค้นคว้าประกอบการศึกษาในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

โดยสุนทร คุณชัยมัง

บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด / soontorn@imageplus.co.th

บทบาทของรัฐ

กรณีของไทย นั้น บทบาทของภาครัฐยังไม่โดดเด่น ไม่มีความชัดเจนในการผลักดัน นำพาเรื่องนี้ในระดับนโยบายสาธารณะ การเริ่มต้นของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม เพิ่งจะเริ่มต้นในช่วงต้นปี 2550 และมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล รัฐบาลชุดปัจจุบันก็ไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่องในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

ในขณะที่ ตลท.และเครือข่ายคือสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม นั้น ก็เป็นหน่วยงานอีกแห่งหนึ่งที่ควรจะได้แสดงความพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ศูนย์ข้อมูลเพื่อการรณรงค์เรื่อง CSR และให้บริการเป็นการทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงแต่บริษัทจดทะเบียน เพราะไม่เช่นนั้นแล้วจะตอกย้ำบทบาทที่แคบกับความหมายที่แคบของการครอบคลุมของบรรษัทภิบาลไปพร้อมกันอีกด้วย

บทบาทภาคเอกชน

SCG และ ปตท.บริษัท ซีพี เซเว่นอีเลฟเว่น น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีของงานด้าน CSR ที่โดดเด่นกว่าองค์กรเอกชนรายอื่นในประเทศไทย และกรณีการจัดตั้งมูลนิธิกองทุนเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมือง มาบตาพุดและชุมชนเทศบาลตำบลบ้านฉาง นั้น พอจะเทียบเคียงได้กับ B/INGO ของลาตินอเมริกา

ภาคประชาสังคมและสื่อ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร ได้ดีมาตั้งแต่ต้น กลับเป็นของสถาบันไทยพัฒนาและ ThaiCSR และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เช่น ดร.สุทธิศักดิ์ ไกรสรพรสุธี (แต่ถ้าจะเปรียบกับกรณีของลาตินอเมริกาก็ยังไม่น่าจะได้) ที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นสร้างความสนใจกับองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะภาคธุรกิจมาโดยต่อเนื่อง เช่นเดียวกับเครือข่ายนักธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (SVN) แต่เครือข่าย SVN น่าจะมีปัญหาในผลที่มีต่อการสร้างกระแสตอบนโยบายของสังคมได้ไม่มากนัก บทบาทที่โดดเด่นและน่าชื่นชมสำหรับเรื่อง CSR ในประเทศไทย นั้น น่าจะเป็นบทบาทของการสร้างสื่อกระตุ้นความสนใจของสื่อหลัก เช่นประชาชาติธุรกิจ และ กรุงเทพธุรกิจ

ข้อเสนอแนะต่อ CSR และการรณรงค์ในประเทศไทย

(1) CSR ที่จะมียุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของสังคม นั้น จะต้องเป็นความรับผิดชอบที่ผูกพันต่อเนื่องจาก process และตามข้อกำหนดที่กฎหมาย กติกา ปทัสถานและสภาพสังคมนั้นๆ กำหนด เป็นความรับผิดชอบในเบื้องต้นเป็นกรอบเสียก่อน แล้วจึงควรไปริเริ่มดำเนินการในส่วนที่นอกเหนือจาก กรอบข้างต้น แต่ไม่ได้หมายความว่าความจะดำเนินการสิ่งทีนอกเหนือจากกรอบเบื้องต้นนั้นไม่ได้ เพียงแต่ว่าการ เป็นทั้งเป็นผู้ทำลายและทำร้ายสังคมกับเป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลและสร้างสรรค์สังคมไปพร้อมๆกันนั้น ก็ย่อม ต้องนำผลการกระทำทั้งสองด้านมาหักกลบลบกัน เพื่อจะได้ประเมินถึงความรับผิดชอบต่อสังคม(สุทธิ) ที่ ควรจะได้รับการชื่นชมยกย่องจากสังคม หรือควรจะได้รับการเกียรติยศและรางวัลหรืออื่นๆที่สังคมส่วนรวมจะ ตอบแทนให้ ทั้งนี้รวมถึงคุณค่าของภาพลักษณ์หรือ brand หรือใดๆทั้งปวงของผู้ดำเนินงาน ด้วย

ในประเด็นข้างต้น ผู้จัดทำรายงานเห็นด้วยกับหลักการของกลุ่มเอ็นจีโอในยุโรป (friends of the Earth Europe) ที่เรียกร้องให้มีการจัดทำรายงาน และตรวจสอบการปฏิบัติงาน CSR ของบริษัทเอกชนต่างๆ โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของระบบทุน นิยม(ในด้านที่สร้างปัญหาให้กับสังคม) หากพิจารณาในแง่แล้ว คำว่า CSR แท้หรือเทียม นั้นนอกจากจะ เป็นการตั้งประเด็นที่ห้องศัประคอบไม่ครบถ้วนแล้ว ยังเป็นข้อถกเถียงที่หาข้อสรุปไม่ได้แล้ว ยังไม่นำไปสู่ การสร้างองค์ประกอบให้งาน CSR ครบถ้วน และเกิดผลที่เป็นพลังต่อสังคมอย่างแท้จริง การนำเสนอ ประเด็นข้างต้น น่าจะเปิดประเด็นเพื่อการตรวจสอบว่า ระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (การบริจาค เพื่อการกุศล) การรับผิดชอบต่อสังคมหรือมาตรฐานเพื่อสังคม และการทำอะไรก็ตามที่มากกว่าที่ข้างต้น นั้น ธุรกิจภาคเอกชน (รวมภาครัฐด้วย) ลองตรวจสอบว่า ปัจจุบัน เรา / ควรที่จะดำเนินให้ครบถ้วนทั้งสาม แบบนั้นได้อย่างไร โดยเป็นการเรียกร้องเชิงเรียงลำดับที่ชี้ชวนให้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีแต่สูงขึ้นๆ(โดย ความพยายาม) กรณีเช่นนี้หากผู้ดำเนินการจะหวังประโยชน์ตอบแทนทางการตลาดหรือการอื่นใดผสมปนเปมาด้วย ก็จะเป็นแค่ในลำดับที่หนึ่งกับสองเท่านั้น

(2) ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) จะมุ่งไปยังกิจการของรัฐ หรือเอกชน ขึ้นอยู่กับ สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ของสังคมของประเทศนั้นๆ เป็นเงื่อนไขหลัก เพียงแต่ว่า ที่มีการเริ่มต้นฮือฮา และใช้ คำว่า corporate social responsibility ก็เพราะในระบบของโลกทุนนิยม ที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ที่มี ธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน กิจการเอกชนได้มีส่วนสร้างและละเลยการ จัดการปัญหาในเบื้องต้นเช่นการจ้างงาน สิ่งแวดล้อมและชุมชน จนเป็นปัญหาเป็นวาระสำคัญของบรรดา ผู้นำของโลก ดังนั้น หากจะต้องหันกลับไปแก้ไขอย่างจริงจัง ก็ต้องเริ่มต้นจากต้นตอที่ภาคธุรกิจเอกชน

อย่างไรก็ตาม หากสภาพทางสังคมบางประเทศ ยังมีความต้องการอื่นที่เดือดร้อนและเป็นปัญหา มากกว่า เช่นกรณีของไนจีเรียที่เอกชนและสังคมเห็นสำคัญของการช่วยเหลือสังคมเป็นกิจการเบื้องต้น ก็ เป็นเงื่อนไขเฉพาะของไนจีเรีย และข้อคิดเห็นอีกประการหนึ่งที่มีต่อบทบาทของบรรษัทข้ามชาติ ที่ดู เหมือนว่าจะทำหน้าที่ในบทบาทของ CSR ได้ดีกว่าบริษัทในท้องถิ่น ที่ยังย่ำอยู่กับงานกิจกรรมเพื่อสังคม แบบช่วยเหลือหรือสร้างความสัมพันธ์ นั้น ไม่ใช่เรื่องที่แปลกอะไรเลย ในเมื่อบรรษัทข้ามชาติมีแรงจูงใจ และ

